YALIYOMO

ISIMUJAMII 7
Isimu 7
Jamii 7
Isimujamii 7
Mambo yanayoshughulikiwa katika isimu jamii 7
Umuhimu wa Isimujamii 7
Mawasiliano 8
Njia ambazo kwazo mwanadamu huwasiliana 8
Lugha 8
Sifa za lugha 8
Sababu za kufa/kufifia kwa lugha 8
Umuhimu wa lugha 9
Kaida katika jamii ambazo matumizi ya lugha hutegemea: 9
(i) Mazingira/muktadha 9
(ii) Umri 9
(iii) Uhusiano 9
(iv) Jinsia/ uana 9
(v) Madhumuni/lengo 10
(vi) Mada 10
(vii) Hali ya mtu 10
(viii) Cheo cha mtu/ hadhi 10
(ix) Utabaka 10
HADHI YA LUGHA 10
Lugha rasmi 10
Sifa 10
Umuhimu 11
Lugha ya Taifa 11
Sifa za lugha ya taifa 11
Umuhimu 12

KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

Lugha ya Kimataifa 12
Sifa za lugha ya kimataifa 12
Majukumu 12
Lugha mame 13
Lugha mzazi 13
Lugha ya kwanza 13
Lugha ya pili 13
Jumuiya lugha 13
Istilahi za Isimu Jamii 14
Misimu 14
Diglosia 14
Polyglosia 14
Lafudhi 14
Sababu za kuwa na lafudhi. 14
Pijini. 14
Sifa 14
Krioli. 15
Eleza sifa zozote tatu za krioli. 15
Lugha azali 15
Uwili lugha 15
Sababu zinazochangia kuwepo kwa uwingi lugha 15
Aina za uwililugha 15
a) Uwililugha sawia 15
b) Uwililugha kupendelea 15
d) Uwililugha uliolala 16
e) Uwililugha mfu 16
Lingua Franka 16
Sifa za Lingua Franka 16
Umuhimu wa lingua franka 16
Njia za uzambazaji wa linguafranka 16
Msimbo 17
i). Kuchanganya ndimi/msimbo 17
ii)Kuhamisha ndimi/msimbo 17
Sababu za kuchanganya na kuhamisha ndimi. 17

KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

Viziada lugha 17
Sababu za kutumia viziada lugha 17
Lahaja 18
Asili ya Lahaja (Sababu za kuzuka Kwa lahaja) 18
Vipengele vinavotambulisha lahaja 19
Umuhimu/matumizi ya lahaja 19
Lahaja za Kiswahili. 19
Lahaja za kaskazini. 19
Lahaja za kati. 19
Lahaja za kusini. 20
SAJILI 20
Sajili hutegemea: 20
Tofauti katika sajili za lugha 21
Sababu za tofauti katika sajili za lugha 21
Umuhimu wa sajili za lugha 21
Mifano ya sajili za kuzingatia 22
Sajili ya mazungumzo ya kawaida 23
Sajili ya biashara 23
Sajili katika muktadha wa nyumbani 24
Sajili ya Hospitali 24
Sajili ya Maabadani 25
Sajili ya Mahakamani 25
Sajili ya Darasani 26
Sajili katika muktadha wa kituo cha Polisi 26
Sajili katika muktadha wa Viwandani 27
Sajili ya Bungeni 28
Sajili ya kiutawala 28
Sajili katika muktadha wa mazungumzo kati ya wataalamu 29
Mahojiano kati ya Daktari na Mgonjwa 29
Sajili ya hospitali/hospitalini/matibabu 30
Sajili katika muktadha wa usafiri. 31
Sajili katika muktadha wa siasa 31
Sajili ya hotelini. 32
Sajili ya simu 32
KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

Sajili ya michezo. 33
Sajili ya matangazo/ habari/ripoti/radio. 33
Sajili ya magazetini. 34
Sajili ya vijana/mtaani 34
Sajili ya mazishi /matanga /kilio masikitiko /msiba/ maombolezo/uzikaji. 36
Sajili ya kisayansi 37
Sajili ya Sherehe 37
Sifa za sajili ya sherehe 38
CHIMBUKO LA KISWAHILI. 38
Nadharia zinazoeleza chimbuko la kiswahili. 38
i. Kuwa Kiswahili ni lugha ya mseto. 38
ii. Kuwa Kiswahili ni lahaja ya Kiarabu. 38
iii. Kuwa Kiswahili ni lugha ya Kiafrika yenye asili ya kibantu. 39
Kauli kwamba Kiswahili ni kibantu. 39
USANIFISHAJI. 40
Umuhimu/Sababu za kusanifisha Kiswahili. 40
Uteuzi wa lahaja ya kusanifishwa 40
Nguvu za Kiunguja 40
Nguvu za Kimvita 41
Uteuzi wa Kiunguja 41
Kamati ya lugha na shughuli zake. 41
Hatua za usanifishaji. 42
Sababu za ujenzi na upanuzi wa msamiati 42
Njia za ujenzi na upanuzi wa msamiati 42
Mbinu za kuunda maneno 43
Maenezi ya lugha ya Kiswahili nchini Kenya 43
Kabla ya uhuru 43
Baada ya Uhuru 43
Changamoto Zinazoikabili Lugha Ya Kiswahili Nchini 44
Mikakati Ya Kuimarisha Kiswahili Nchini 44
Maendeleo Ya Kiswahili Baada Ya Uhuru 45
Changamoto zilizozikumba maenezi ya Kiswahili Afrika Mashariki punde baada ya uhuru 45
Hali ya lugha ya Kiswahili nchini Kenya baada ya uhuru 46
Jinsi vyombo vifuatavyo vimechangia katika kuenea kwa kiswahili. 46
KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

(a)Vyombo vya habari. 46
(b) Uchapishaji. 46
(c) Elimu 46
(d) Kuteuliwa kuwa lugha rasmi. 46
Makosa katika lugha. 47
Sababu za makosa katika lugha. 47
Sababu zinazochangia kufa kwa Kiswahili. 47
Juhudi za serikali katika kuimarisha lugha ya Kiswahili. 48
Mikakati inayoweza kuchapuza kukua na kuenea kwa Kiswahili nchini Kenya. 48

ISIMUJAMII

Isimu- Ni uchunguzi wa lugha kisayansi.

Jamii – Ni kundi filani la watu wenye uhusiano fulani.

Isimujamii ni uwanja wa lugha unaochunguza uhusiano uliopo baina ya lugha na jamii.

Isimujamii hufafanua namna watu wanavyotumia lugha kulingana na mila, desturi na utaratibu wa jamii kwa ajili ya mawasiliano.

Mambo yanayoshughulikiwa katika isimu jamii

a) Tofauti katika lahaja za lugha kama vile Kiswahili cha lamu(kiamu), cha Mombasa(kimvita), cha unguja(kiunguja), cha bara.
b) Tofauti katika matumizi ya lugha baina ya makundi tofauti tofauti katika jamii. Mfano wazee na watoto,vijana na wabunge.
c) Matumizi ya lugha kutegemea miktadha tofauti kama vile kazini, nyumbani, sokoni, n.k.
d) Mtazamo wa watu kuhusu lugha. Je, wanaitukuza au wanaitweza?
e) Jinsi mtu anavyotumia lugha kutegemea uhusiano na wazungumzaji au mada husika.
f) Lahaja mbalimbali za lugha ya Kiswahili

Umuhimu wa Isimujamii

a) huwafunza watu kaida za lugha ili waweze kuitumia ipasavyo kutegemea mila na desturi za jamii wakati wa mazungumzo
b) Isimujamii husaidia mzungumzaji kuitumia lugha kwa ufasaha
c) Humpa uwezo wa kutambua mitindo mbali mbali ya lugha kutegemea mahitaji.
d) Hufunza/hukuza maadili-hudhibiti tabia na nyendo za watu.

KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

e) Isimujamii hufunza mbinu za mawasiliano pamoja na mbinu za kupata maana kamili ya mambo.
f) Huwezesha mtu kuwaelewa watu anaotagusana nao kwa kuzingatia mambo kama vile hadhi, asili, jinsia, utamaduni na hisia zao
g) Hudumisha utangamano na maelewano katika mawasiliano.
h) Isimujamii hudhihirisha sifa na utamaduni wa jamii
i) Aidha isimujamii hukuwezesha kutambua makosa unayofanya wakati wa kuzungumza hivyo kuyarekebisha au kuyaepuka.
j) Hukuza ukakamavu wakati wa mazungumzo

KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706

KWA NAKALA NZIMA YA ISIMUJAMII PIGA SIMU KWA NAMBARI 0724351706